

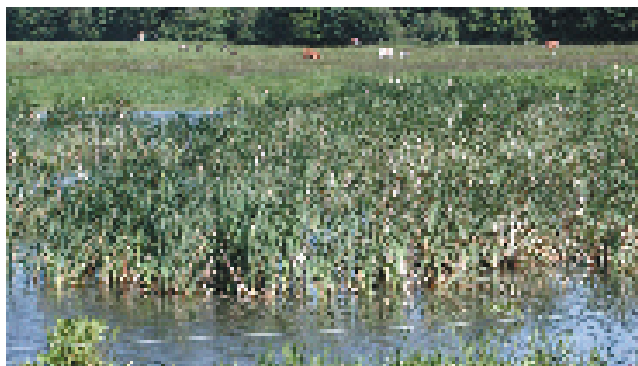
Genopretning og naturpleje

De arkæologiske genstande, som endnu er i jorden, beskyttes bedst, hvis de ligger dybt under grundvands-spejlet.

Vandstanden i åen er derfor hævet ved udlægning af sten på åens bund. Samtidig er det blevet muligt at lave grusdækkede gydebanker til fiskene i åløbet.

Ved dræningen i 1950 blev der etableret en pumpe, som løftede grundvandet fra engene op i Illerup Å. Dræningen af engene omkring offermosen er nu mindsket, fordi pumpen er slukket. Grundvandsstanden i engene er derved hævet. Et større område er oversvømmet, så der er genskabt en sø i ådalen. Vandstanden i søen varierer med årstiden.

En vigtig opfølgning på fredningen har været fastlæggelsen af områdets pleje. Det åbne landskab i ådalen bevares i dag ved afgræsning med kreaturer.



Flora og fauna

På de »nye« naturarealer er der skabt mulighed for, at en lang række forskellige planter og dyr kan etablere sig – både i og ved søen og på de afgræssede enge ned mod søen.

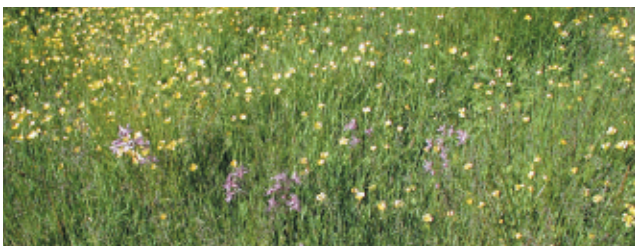
Især fuglene har hurtigt indtaget de nye arealer. Der kan iagttages en lang række forskellige ande- og vade-fugle, og store fugle som fiskehejre og musvåge er almindeligt forekommende.

Rådyr ses ofte i ådalen, hvor lammene gemmer sig i det høje græs. Engens mange padder, mus og fugle tiltrækker ræven, som kommer frem fra de omliggende skræntskove for at finde sig et lækkert måltid. De større



pattedyrs veksler ses overalt i å-dalen som smalle spor gennem græsset.

I de afgræssede enge er der masser af forskellige blomster og urter, og i vandet står allerede mange slags siv og vandplanter. I sommerhalvåret er der et væld af farver og lyde i ådalen.



Adgang for offentligheden

Der er flere muligheder for at komme frem til de fredede arealer til fods.

Fra motorvejsrasteplassen Fuglsang Vest syd for de fredede arealer er der en stiadgang gennem skræntskoven til offermosen. Det er muligt at strække benene ved en lille tur ned i ådalen, hvor man kan komme i nærkontakt med det naturskønne område med sø, enge og de gamle, mægtige skove på ådalens skrænter.

I Mesing Sønderkov er der afmærket en sti under projektet »Spor i Landskabet«. Stien fører bl.a. ned til de fredede arealer. Og fra den offentlige vej mellem Forlev og Skanderborg kan du gå på markvejen.

Du er velkommen til at gå ind i de statsejede områder, som du kan se på kortet i denne folder eller på de opstillede informationstavler. Tag hensyn til kreaturerne! Området er desværre ikke egnet for gangbesværede.



Many years ago there was a lake in Illerup Ådal (River valley) and it covered an area of around 10 hectares (ca. 25 acres). The lake eventually became overgrown. In 1950 an extraordinary find was made in the old lake and since then more than 15,000 objects have been excavated, in particular weapons, military equipment and harness.

The finds have provided an invaluable knowledge about the past. In the period between 200 AD and 500 AD the Iron Age people sacrificed war booty in the lake after the battles with various Scandinavian tribes.

The Ministry of the Environment and Energy has bought about 33 hectares (ca. 85 acres) of Illerup Ådal and almost all the area is now subject to conservation laws. The remaining archaeological treasures in the ground are now secured against drying out as the water level in the area has been raised. In and around the lake and in the meadows nearby plants and animals have also benefited. There is entry to the area along a footpath. Show respect towards the livestock in the river valley!



Früher befand sich im Illerup Ådal (Illerup Bachtal) ein ca. 10 Hektar großer, tiefer See. Der See ist später zugewachsen. 1950 machte man in dem alten See einen aufsichtserregenden Fund und seitdem hat man mehr als 15.000 Gegenstände ausgegraben; insbesondere Waffen, Kriegsgerät und Pferdegeschirr.

Die Funde haben ein unschätzbares Wissen über die Vorzeit erbracht. Im Zeitraum zwischen 200-500 n.Chr. opfereten lokale Bevölkerungsgruppen nach Kämpfen gegen skandinavische Gruppen, ihre Kriegsbeute im See.

Ca. 33 ha des Illerup Ådal wurden vom Umwelt- und Energieministerium erworben, wovon der größte Teil unter Naturschutz steht. Die restlichen archäologischen Werte, die noch im Erdboden liegen, sind jetzt gegen Austrocknen gesichert, weil der Wasserstand der Gegend angehoben wurde. Auch Pflanzen und Tiere haben neue Möglichkeiten bekommen. Fußwege führen durch das Gebiet. Nehmen Sie im Bachtal Rücksicht auf die Tiere!



In het rivierdal van Illerup lag vroeger een diep meer van ongeveer 10 hectare groot. In de loop van de tijd is het meer dichtgegroeid. In 1950 deed men in het voormalige meer een opzienbarende vondst. Sindsdien zijn er meer dan 15.000 voorwerpen – voornamelijk wapens, krijgsmunitie en uitrusting voor paarden – uitgegraven.

De vondst vormt een onschatbare bron van informatie over het verleden. Na onderlinge gevechten tussen Scandinavische bevolkingsgroepen offerden mensen uit de IJzertijd in de periode van 200 tot 500 na Chr. oorlogsbuit in het meer.

Het Ministerie van Energie en Milieu heeft ongeveer 33 hectare in het rivierdal van Illerup opgekocht. Het grootste deel daarvan is beschermd gebied. De archeologische voorwerpen die nu nog in de grond zitten worden tegen uitdroging beschermd, doordat de waterstand in het gebied verhoogd is. Planten en dieren hebben hierdoor nieuwe mogelijkheden gekregen – zowel in als rond het meer en in de weilanden aan de rand van het meer. Wandelpaden geven toegang tot het gebied. Denk aan de koeien in het rivierdal!



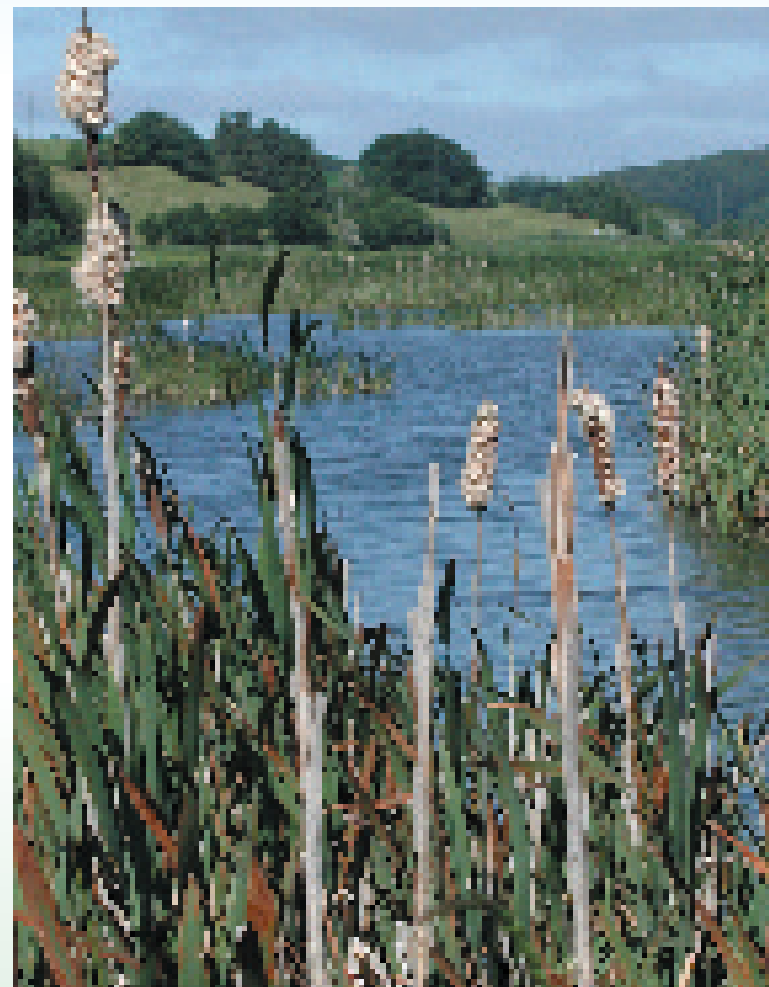
Skov- og Naturstyrelsen
Silkeborg Statsskovdistrikt
Tlf.: 86 82 08 44



Søhøjlandets
Økomuseum

Skov- og Naturstyrelsen, der hører under Miljø- og Energiministeriet, forvalter naturarealer over hele landet, og driften heraf tilgodeser både fritidsformål, produktionshensyn og beskyttelse af natur- og kulturværdier. For Silkeborg Statsskovdistrikt har Søhøjlandets Økomuseum udarbejdet denne folder. Moesgaard Museum og Skanderborg Museum har været inddraget vedr. de arkæologiske fund i ådalen. Dele af Illerup-fundene kan ses på de 2 museer. Yderligere oplysninger på www.illerup.dk og www.ecomuseum.dk.

Offermosen i Illerup Ådal



August 2001

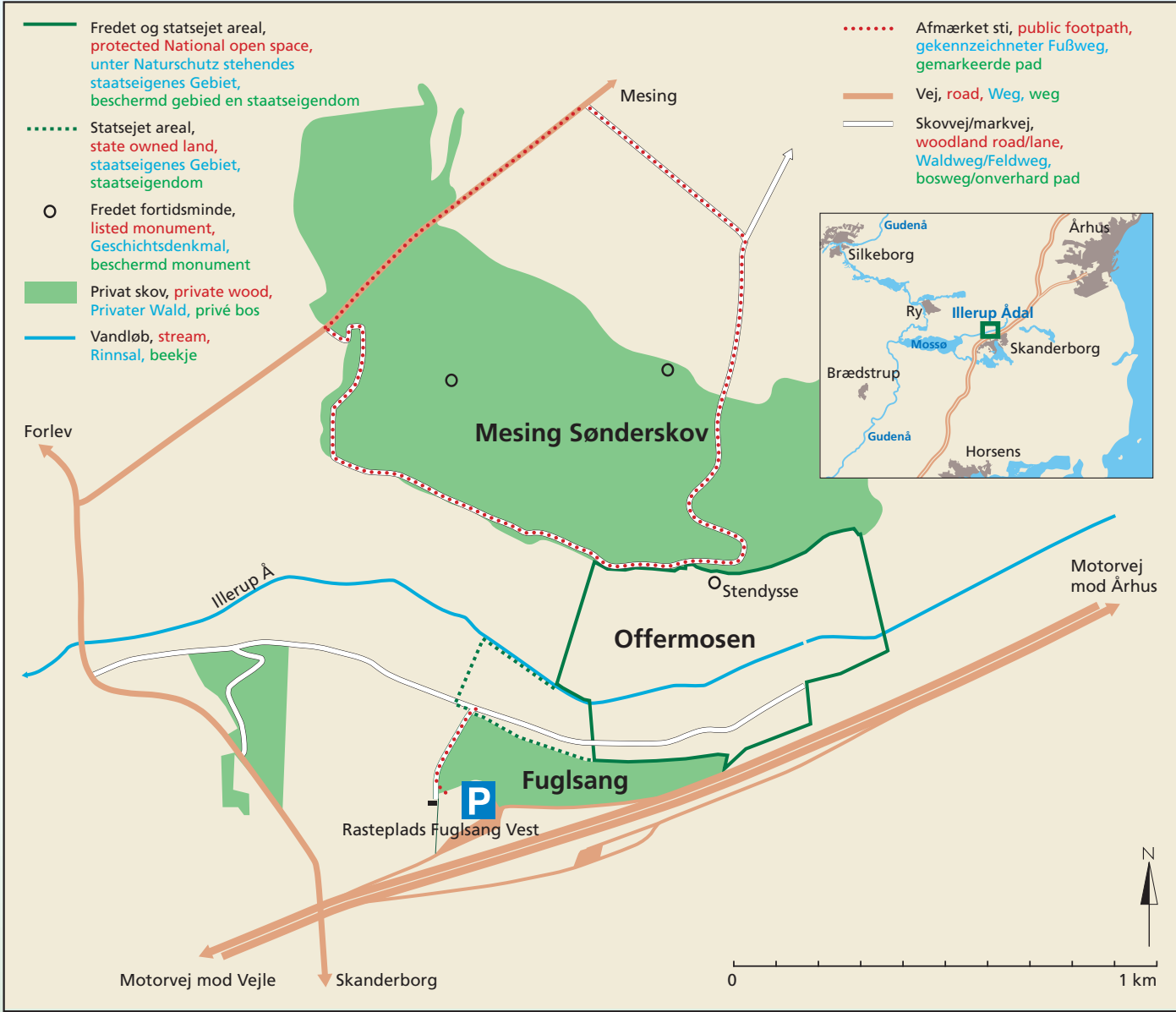
Illerup Ådal

De fleste kender Illerup Ådal fra motorvejen, hvor man har en fin udsigt over den markante ådal.

De store øst-vest-gående dale i Jylland er sandsynligvis et resultat af forskydninger dybt i undergrunden. De

oprindeligt dybe sprækker er senere opfyldt af materiale transporteret af is og smeltevand.

I dag er dalenes dybe partier udfyldt med søer – f.eks. Mossø. Nedbøren finder afløb til søerne gennem vandløb i dalene. Illerup Å løber mod vest til Mossø, som via Gudenåen har afløb til Randers Fjord.



Offermosen i Illerup Ådal

I Illerup Ådal lå i jernalderen en dyb sø på ca. 10 hektar. Søen er siden groet til og omdannet til mose og eng. Man stødte på de første jernalderfund i forbindelse med dræningsarbejde i 1950, og frem til 1956 udførte Århus Universitet udgravninger hver sommer. I perioden 1975-1985 gravede man igen, men mere end halvdelen af den oprindelige offersø er endnu ikke udgravet.

Arkæologer har især gravet i de mest truede dele af mosen – d.v.s. hvor dræningen havde medført en udtørring som følge af grundvandssænkning. Der er hentet mere end 15.000 genstande frem af jorden – især våben, personligt krigerudstyr og dele af hesteudrustning. Udstyret er fra mange hundrede slagte krigere. Inden ofringen fandt sted, ødelagde sejrherrene de erobrede våben.

Fundene er blevet opmålt, konserveret, analyseret og beskrevet, og det har givet uvurderlig viden om den



ældre jernalder. Fire gange i løbet af perioden fra 200-500 e.Kr. ofrede østjyske jernalderfolk krigsbytte i søen. Ca. 90 % af fundene er ofret på én gang ca. 200 e.Kr. Det personlige krigerudstyr har afsløret, at ofringerne er et resultat af kampe mellem skandinaviske befolkningsgrupper – på et tidspunkt, hvor Europas dominerende magt var romerriget. Kampene mellem de skandinaviske folk kan være led i dannelsen af større politiske enheder.

Fredning af offermosen

I 1996 blev ca. 28 hektar i Illerup Ådal fredet og opkøbt af Miljø- og Energiministeriet. Senere er der erhvervet yderligere ca. 5 hektar.

Fredningens formål er bl.a., at de arkæologiske værdier i jorden ikke må ødelægges ved udtørring, og derfor blev det i forbindelse med fredningen bestemt, at vandstanden i området skulle hæves. Endvidere skulle offentligheden sikres stiadgang til området.

Ansigtmaske på pyntebeslag til skjold.
Diameter ca. 30 mm. Foto: Preben Dehlholm.



Romersk beslag til skulderrem.
Diameter ca. 70 mm.
Foto: Preben Dehlholm



Illerup-krigere.
Tegn. Gert Gram